

Protagonistes DEGÀ DEL COL·LEGI D'ECONOMISTES

Oriol Amat

“El deute públic no és el problema ara; cal salvar les empreses”

Eva Garcia Pagán
BARCELONA

Quan ja ha fet el primer any de l'arribada de la Covid-19 a Catalunya, reflexionem amb l'economista Oriol Amat, degà del Col·legi d'Economistes de Catalunya i catedràtic d'economia de la UPF, sobre els efectes i els reptes de futur per sortir d'aquesta nova crisi, també econòmica.

Ja fa un any de la pandèmia. De quina manera aquesta crisi, que va començar sent sanitària, ha afectat l'economia del país?

L'afectació realment és molt important. I està passant el mateix al conjunt de l'Estat espanyol. A mitjans de març del 2020, amb el primer confinament, immediatament l'activitat econòmica durant aquelles setmanes va caure un 50%; i només es va mantenir als hospitals, supermercats, al sector públic. L'activitat econòmica ha caigut el 2020 al voltant d'un 12% a Catalunya. És molt. Per fer-nos-en una idea, en la crisi anterior, entre el 2008 i el 2013, l'activitat econòmica va caure al voltant del 5%. Ha estat una caiguda molt més intensa i curta en el temps, la del 2020. Aquest any han tancat el 8% de les empreses i això vol dir més atur, menys ingressos de les famílies. L'afectació a l'economia és molt important.

És més intensa aquí que en altres territoris? Per què?

Podríem dir que és més important que en països del nostre voltant per diversos motius. Tenim una economia en què sectors com el turisme –que és dels més afectats– tenen un pes molt important. El turisme representa en l'economia ca-

talana un 12% i en altres països pot representar el 4% o el 5%. Per a nosaltres és el primer sector de l'economia. Un segon motiu és que en altres països les ajudes que s'estan donant al teixit empresarial són molt més importants. Són pràcticament el doble. Si ara ens comparem amb França, Itàlia, Alemanya o el Regne Unit, el total d'ajudes que estan rebent les empreses d'aquests països sobre el PIB és pràcticament el doble. Un tercer motiu segurament és que la gestió de la pandèmia en alguns països s'ha fet millor i en d'altres, pitjor. Alguns països ho han fet millor que nosaltres. I un quart motiu és que el nivell de complicitat entre la població i els governants, i entre governants i oposició, en alguns països s'ha gestionat millor que no pas aquí. La població ha fet més cas de les instruccions de les autoritats. Hi ha països on els partits de l'oposició no han volgut treure profit de la pandèmia i han ajudat més els governants.

Una població, govern i oposició alineats contra la Covid...

Sí. No n'han fet arma política. I si aquests quatre factors els haguéssim treballat millor, també ens hauria anat millor a nosaltres econòmicament.

En relació amb la dependència d'alguns sectors, com el turisme, s'havien fet bé els deures prèviament? O no tant, i per això ens ha acabat passant factura?

En la crisi del 2008 Espanya va començar amb un deute públic sobre el PIB del 40%. No es va actuar de manera immediata, i es van fer molts errors, com ara abocar molts diners en el pla E en comptes d'invertir-los en sanitat o recerca, com altres països. Aquí, en canvi, es van destinar molts diners als ajuntaments i es van gastar per fer voreres, per posar

estàtues en parcs públics..., i van acabar sent diners que es van malbaratar. Els anys posteriors a la crisi del 2008, que van ser bons, del 2016 endavant, els països els van destinar a sanejar els comptes i la gestió pública, però aquí no. De manera que vam començar l'any 2020 amb un deute públic de vora el 100%. L'últim cicle d'anys bons no es va aprofitar.

No es va aprendre res, d'aquella crisi?

En aquella crisi bona part del teixit industrial estava molt endeutat, havia de reconvertir-se i una part important de les famílies, també. El 2008, algunes entitats bancàries tenien greus problemes estructurals i durant aquests anys han desaparegut. En la situació actual, l'empresa catalana té molt poc endeutament, és rendible; té uns nivells d'endeutament baixos i el sistema financer està en una situació correcta. La situació és molt diferent de la del 2008: les empreses han fet els deures i s'han desendeutat.

Val a dir que en la crisi actual hi ha un tema que sí que s'ha fet millor que el 2008. Llavors Espanya i Europa no van reaccionar fins l'any 2013 o 2014; es van perdre sis anys. En aquesta crisi, al cap de poques setmanes, fa un any, tant Espanya com Catalunya com Europa van començar a prendre mesures. Aquesta vegada tot ha anat més ràpid. El govern català ha tret diners d'on no els tenia, per ajudar molts sectors. El govern espanyol també, ha ajudat amb els ERTO i els ICO, i Europa té tot el pla d'ajuts Next Generation, que s'han de concretar encara. Aquesta vegada s'ha actuat més ràpid, amb mesures que van en la bona direcció. Però l'únic que diria és que països com Itàlia, que encara tenen més deute com nosaltres, estan ajudant molt més els autònoms, els comerços, els restaurants, les empreses...

Així, com valora els ajuts? Insuficients?

Tot el que s'està fent va en la bona direcció. S'ha fet bastant ràpid. És veritat que quan es van fer els ERTO, la gestió es va fer ràpid, les empreses rebien les autoritzacions molt ràpid, però els treballadors van trigar mesos a rebre els diners després. Tot el que s'està fent va en la bona direcció, tot i que crec que s'hi haurien de posar molts més diners. D'ajuts n'hi ha de dos tipus: a fons perdut, que són els ERTO, i els préstecs, que són els ICO i els crèdits de l'ICF. Tot això està molt bé, però quan agafes el volum del que s'està ajudant, comparant amb països com França o Itàlia, ells estan ajudant el doble. El pes sobre el PIB del que estan fent els països del nostre entorn és el doble.

Hi ha hagut por a endeutar-se més?

En el cas català, s'han donat tots els diners que es podien donar; tots els que el govern central permetia endeutar. En el cas espanyol, sí que podria fer més. És possible que tinguin por del deute públic, que ha passat del 100% al 120%. Però aquest no és el problema ara. El deute públic no és el problema ara; serà un problema quan se superi la Covid, es vacuni massivament i l'economia es recuperi. Quan les vacunes s'hagin generalitzat, l'economia farà un rebot cap amunt molt important. Però el problema són les empreses que s'hauran quedat pel camí. Una empresa que es destrueix és un atur que es genera, una empresa que deixa de pagar impostos, que deixa de pagar contribucions socials. Crec que val la pena posar els diners ara i salvar empreses perquè si no el que passarà és el que va passar el 2008: com que es va ajudar tard, moltes empreses es van quedar pel camí i van generar un deute públic brutal, amb subsidis d'atur i ajudes de tot tipus. El problema ara no és el deute pú-

Oriol Amat, degà del Col·legi d'Economistes de Catalunya, fotografiat a la seu de l'entitat ■ JOSEP LOSADA

Al llarg del 2022 bona part de l'economia catalana s'haurà recuperat, però tenint en compte que hi ha diferents velocitats

Països com França o Itàlia estan ajudant el doble les empreses, autònoms, comerços o restaurants del que s'ajuda aquí

Docència i economia

Catedràtic d'economia financera i comptabilitat de la Universitat Pompeu Fabra i degà de la UPF Barcelona School of Management, Oriol Amat i Salas (Barcelona, 1957), que era vicedegà del Col·legi d'Economistes de Catalunya, ara és l'actual degà, després que hagi agafat el relleu a Anton Gasol. També el seu pare, Joan Amat, va ocupar aquest càrrec en la institució. Va ser diputat al Parlament de Catalunya entre els anys 2015 i 2017 i president de la comissió de la Sindicatura de Comptes. Oriol Amat ha estat membre del Consell Assessor per a la Reactivació i el Creixement de Catalunya i actualment forma part del Grup d'Estratègia Catalunya 2022.

blic, és salvar totes les empreses que es pugui. Al primer confinament, les empreses que van tancar segurament eren empreses que ja no estaven gaire bé abans de la Covid, que anaven molt justes, anaven al dia i al cap de poques setmanes van tancar. Ara, a l'economia catalana ja han tancat vora 20.000 empreses fins al desembre, que és el 8% del teixit empresarial, i moltes d'aquestes empreses eren perfectament viables. El deute públic serà un gran problema d'aquí a un parell d'anys i això voldrà dir que el sistema públic haurà de millorar molt la seva gestió i que caldrà apujar impostos.

Un nou problema a mitjà termini...

Sí, però si tens deute públic i tens empreses que paguen impostos i has aconseguit que no augmenti gaire l'atur, doncs tindràs més elements quan l'economia reboti per reduir aquest deute públic. Apujar impostos és impopular però la gent és conscient que si l'Estat està pagant diners als ERTO és perquè surt dels impostos que paga la ciutadania. Quan se superi la Covid i l'economia pugui, s'haurà de recaptar més; alhora que el sector públic haurà de millorar la seva eficiència i Espanya i Catalunya tenen recorregut per millorar la gestió pública.

Cal tenir en compte que l'economia catalana té fortes importàncies: està molt diversificada, està molt internacionalitzada. L'única feblesa que té, i que s'arrossega des del 2008 també, és que es redueix molt la despesa en recerca i desenvolupament (R+D); i això és una feblesa important que també comparteix l'economia espanyola. També s'hi ha d'afegir que el poder adquisitiu dels treballadors ha anat afeblint-se aquests anys, des del 2008. El més important de l'economia és generar benestar per a la població: llocs de treball, poder adquisitiu...

tiu... En aquest punt l'economia catalana també ha de millorar i generar més poder adquisitiu per als treballadors.

Les lliçons que hauríem d'aprendre de la Covid de cara al futur es basarien, doncs, a mantenir la internacionalització i la diversificació?

Sí, però a més d'aquests preceptes també hi afegiria la importància que s'ha de donar a la ciència, s'hi ha d'apostar més; també pel sistema sanitari, i això vol dir apostar més per l'educació i la recerca. També hem d'apostar molt més per la sostenibilitat i el benestar planetari; sense descuidar la digitalització i la mirada femenina de l'economia.

El fons d'ajuts Next Generation de la UE podrà donar sortida a aquests reptes...

Això mateix. El fons Next Generation és una gran oportunitat per accelerar la digitalització i la sostenibilitat. Catalunya té una localització privilegiada i hi ha milions de persones que volen venir a Catalunya, i això vol dir que tenim la possibilitat d'apostar per un turisme sostenible, sense repetir els errors del pla E del 2008.

L'economia i el mercat laboral es recuperaran d'aquest sotrac?

Si ara es rescata d'una manera contundent l'economia i podem parar el cop, ens situarem en un atur molt alt, del 13,9%, que és inadmissible, però inferior al que teníem el 2014, que era del 23%. És veritat que l'any 2019 el vam acabar amb un 11%. La previsió és que aquest gairebé 14% sigui el pic de l'atur i que a partir d'aquí es comenci a reduir. Els diferents organismes internacionals ens diuen que quan la vacunació es generalitzi, l'economia rebotarà cap amunt. El 2019 el PIB va créixer un 1,9% i el 2020

va caure un 11,4%, però la previsió per al 2021 és que el PIB creixi un 6,1%. La recuperació total a Catalunya i Espanya ja la viurem el 2022, mentre que l'economia mundial el 2021 ja es recuperarà i a Europa també. Al llarg del 2022 bona part de l'economia catalana s'haurà recuperat, però tenint en compte que hi ha sectors amb diferents velocitats. El turisme potser l'any 2022 recuperarà l'ocupació, però pel que fa als preus i la rendibilitat es parla ja del 2023 i 2024. Això vol dir que el comerç, la cultura, l'esport, els hotels... han de rebre proporcionalment molt de rescat. Si es rescata bé ara l'economia i s'apuntala tant com es pugui, aquestes empreses podran aixecar-se de nou i posar-se a caminar.

La clau és ajudar les empreses?

Les empreses que en aquests moments estan vives són empreses que són molt viables. El que s'ha de fer és tot el que calgui per ajudar-les i perquè no tanquin. Ens hauríem de plantejar fer quitances de moltes de les ajudes de liquiditat que s'han donat. Hi ha molts comerços, per exemple, que han quedat molt afeblits i en altres països aquests ajuts s'han donat a fons perdut. Tot i que s'ha de mirar com fer-ho per no generar asimetries i intentar fer-ho amb equitat, amb criteris que tinguin en compte aspectes econòmics i socials.

L'ambient polític ens ha perjudicat, a Catalunya, en la gestió?

Catalunya ho fa fet mitjanament bé: millor que alguns països i pitjor que altres. La pressió política no ajuda, tant pel que fa a la confiança entre població i governants com amb el tipus de debat polític que hi ha, que fa servir la pandèmia com a arma política. Tots hauríem d'haver anat més junts. ■